

í t é l e t e

[1] A felperes 2008. június 11-én deviza alapú kölcsönszerződést kötött

a II. rendű és a III. rendű alperesekkel, amelynek értelmében a szerződő alperesek 13.000.000 Ft CHF-ben nyilvántartott kölcsön nyújtását vállalták a felperes részére. A felperes az ügyleti kamattal, kezelési költséggel növelt kölcsönösszeg visszafizetésére 240 havi részletekben vállalt kötelezettséget.

- [2] A II-III. rendű alperesek a kölcsönszerződést 2012. október 1-jén felmondták, a szerződésből eredő követelésüket az I. rendű alperesre engedményezték.
- [3] A kölcsönszerződés tekintetében a külön törvényen alapuló elszámolás a tisztességtelen szerződési feltételek alkalmazásával összefüggésben teljesült, az elszámolás felülvizsgálnak minősül.

A felperes keresete és az alperesek ellenkérelme

- [4] A felperes keresetében elsődlegesen a kölcsönszerződés lehetetlenülésen alapuló megszűnését, másodlagosan érvénytelensége megállapításával az eredeti állapot helyreállítását és a kölcsön forintban történő visszafizetése elrendelését kérte.
- [5] Az alperesek ellenkérelme a kereset elutasítására irányult.

Az első- és a másodfokú határozat

- [6] Az elsőfokú bíróság ítéletével a keresetet elutasította.
- [7] Határozatának indokolása tartalmazta, hogy az érvénytelenség megállapítására irányuló másodlagos kereset nem felelt meg a Kúriának a pénzügyi intézmények fogyasztói kölcsönszerződéseire vonatkozó jogegységi határozatával kapcsolatos egyes kérdések rendezéséről szóló 2014. évi XXXVIII. törvényben rögzített elszámolás szabályairól és egyes egyéb rendelkezésekről szóló 2014. évi XL. törvény (a továbbiakban: DH2. tv.) 37. §-ában foglalt követelménynek, ezért a bíróság úgy tekintette, hogy keresetét a felperes ebben a körben nem tartja fenn. A szerződés megszűnésének megállapítására irányuló elsődleges kereset - a 6/2013. PJE jogegységi határozat 2. d) pontja szerint - azért minősült megalapozatlannak, mivel a devizaalapú kölcsönszerződés jellemzően nem irányul lehetetlen szolgáltatásra, a lehető legfajlagosabb szolgáltatásnak minősülő pénztartozás teljesítése mindaddig nem tud lehetetlenülni, amíg a teljesítés helyén törvényes fizetőeszköz létezik. Az adós helyzetének a szerződéskötést követő hátrányos megváltozása a szerződés lehetetlenüléséhez nem vezet.
- [8] A felperes fellebbezése folytán eljáró másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta.
- [9] A jogerős ítélet indokolása elsőként azt tartalmazta, hogy a másodfokú bíróság a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: rPp.) 253. § (3) bekezdése alkalmazásával az elsőfokú bíróság ítéletét a fellebbezéssel támadott részében, azaz a szerződés megszűnése megállapítására irányuló kereset tekintetében bírálta felül. Az ítélet táblája megállapította, hogy a törvényszék a felülbírált körben a tényállást kellően feltárta és abból helytálló jogi következtetéssel utasította el a keresetet.
- [10] A másodfokú bíróság hangsúlyozta, hogy a szerződéskötést követő

jelentős mértékű árfolyam-emelkedés eredményeként nem vált lehetetlenné a deviza alapú kölcsönszerződés teljesítése. Kifejtette, hogy amennyiben az adós a szerződéskötéskor világos és érthető tájékoztatást kapott az árfolyamkockázat viseléséről, annak következményeiről és ennek ismeretében vállalt kötelezettséget, nem hivatkozhat utóbb arra, hogy a szerződés teljesítése az árfolyam emelkedése miatt nem áll az érdekében. A szerződés érdekbeli lehetetlenülése nem merülhet fel, szerződéses kötelezettségéből fakadóan az adósnak viselnie kell az árfolyamváltozás következményeit. Amennyiben viszont az adós anélkül kötelezte magát árfolyamkockázat viselésére, hogy erre vonatkozó világos és érthető tájékoztatást kapott volna a szerződéskötéskor, az a szerződés tisztességtelenségéhez, ezen alapuló semmisségéhez vezethet. Érvénytelen szerződés lehetetlenüléséről fogalmilag nem lehet szó.

- [11] Az elsődleges kereset ebből következően egyik felvázolt esetben sem lehetett alapos, sem akkor, ha az adós a szerződéskötéskor megfelelő tájékoztatást kapott az árfolyamkockázattal kapcsolatban, sem pedig abban az esetben, ha a megjelölt tájékoztatásra nem került sor. Nem volt jelentősége ezért az elsődleges kereset elbírálása szempontjából, hogy a hitelező alperesek a szerződéskötéskor bemutatták-e a felperesnek az általa hiányolt történelmi árfolyamgrafikát, végeztek-e kockázatelemzést. A felperes arra vonatkozó előadása, miszerint a szerződéskötéskor az alpereseknek előre kellett látni a később bekövetkezett jelentős árfolyam-emelkedést, ellentétben állt a 6/2013. PJE jogegységi határozat indokolásának III/3. pontjával. A felperes nem szabadulhat a kötelemből amiatt, mert a teljesítésre elegendő készpénzzel nem rendelkezik. E körülmény nem feleltethető meg a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: rPtk.) 312. §-a alatt szabályozott lehetetlenülésnek.

Felülvizsgálati kérelem, ellenkérelem

- [12] A felperes felülvizsgálati kérelmében a jogerős ítélet hatályon kívül helyezésével elsődlegesen a felek közti szerződés megszűntnek nyilvánítását és annak engedélyezését kérte, hogy a felvett kölcsönt felvételkori árfolyamon forintban fizesse vissza, másodlagosan a szerződés semmissége megállapításával az eredeti állapot visszaállítását, a felvett kölcsön felvételkori árfolyamon történő visszafizetése elrendelését kérte. Kérte továbbá az árfolyamrés tisztességtelen alkalmazásának megállapítását és az ebből eredő túlfizetés megtérítését.
- [13] Arra hivatkozott, hogy a jogerős ítélet az rPtk. 312. §-ába, az rPp. 3. § (2) bekezdésébe és a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: új Pp.) 341. § (1) bekezdésébe ütköző módon jogszabálysértő.
- [14] Előadta, hogy az alpereseknek a 13.000.000 Ft kölcsön nyújtására kötött kölcsönszerződésből eredő követelése jelenleg 28.800.971 Ft. A kölcsön felvételét követően a kölcsön törlesztése az irreálisan megváltozott devizaárfolyam miatt lehetetlenné vált a felperes

számára.

- [15] Az rPp. 3. § (2) bekezdésében és az új Pp. 341. § (1) bekezdésében foglalt rendelkezések sérelméhez vezet álláspontja szerint, hogy az ügyben másodfokon eljáró bíróság nem bírálta el a vis maior fennállására, a tájékoztatás elmaradására, a történeti árfolyamgrafika bemutatása és a kockázatelemzés hiányára, valamint a 66.000 szerződés teljesítésére képtelen devizahitelek köztudomású tényére vonatkozó indítványait. Állította, hogy a felek közti kölcsönszerződés vis maior helyzetre visszavezethetően megszűnt, az idetartozó három feltétel - az elháríthatatlanság, az előre nem láthatóság, a fel nem róhatóság elemét - az ítélet táblája elmulasztotta vizsgálni. A jogerős ítélet indokolásának hibájaként állította, hogy bizonyítás nélkül került megállapításra a felperes részére adott tájékoztatás. Megalapozatlan az ítélet táblája álláspontja abban is, hogy nem bírt jelentőséggel az ügyben az árfolyamkockázattal kapcsolatos bemutatás. Hangsúlyozta, hogy az árfolyamkockázattal kapcsolatos tájékoztatás világos és érthető jellege, a történelmi árfolyamgrafika bemutatása kiemelt jelentőséggel bírt a szerződés megkötésekor.
- [16] A II. és III. rendű alperesek felülvizsgálati ellenkérelme a jogerős ítélet hatályban fenntartására irányult.

A Kúria döntése és jogi indokai

- [17] A Kúria a jogerős ítéletet az rPp. 275. § (2) bekezdése alapján a felülvizsgálati kérelem keretei között vizsgálta, és azt az alábbiak szerint nem találta jogszabálysértőnek.
- [18] Elsőként a felülvizsgálati eljárás lényegével és korlátaival kapcsolatban rögzíti a Kúria az alábbiakat.
- [19] A felülvizsgálati eljárás rendkívüli perorvoslat, nem a jogerősen lezárt per folytatása. A felülvizsgálati eljárás tárgya a felülvizsgálni kért jogerős ítélet [rPp. 270. § (2) bekezdés], ebből következően a felülvizsgálati kérelemnek - az rPp. 272. § (2) bekezdésében meghatározott tartalommal - a jogerős ítéletben kifejtettekkel szemben kell érvelést tartalmaznia. A Kúria a felülbírálati jogkörét - az adott ügyben nem irányadó, három kivételtől eltekintve - a felülvizsgálati kérelem korlátján belül, az abban megjelölt jogszabálysértések vizsgálatával gyakorolhatja. A felülvizsgálati kérelem kötelező, egymással szoros perjogi és logikai kapcsolatban álló tartalmi elemei - funkciójukból fakadóan - meghatározzák egyben a felülvizsgálati eljárás tartalmi és jogi kereteit is. A jogerős ítélet több rendelkezését támadó, avagy több egymástól elkülönülő jogszabálysértésre hivatkozó felülvizsgálati kérelemnek - az előterjesztésére biztosított határidőn belül - valamennyi hivatkozás tekintetében rendelkeznie kell a törvényes tartalmi kellékekkel. Ezek a támadott határozat, a jogszabálysértés és azzal összhangban a megsértett jogszabályhely megjelölése, a jogorvoslati kérelem indokainak ismertetése és a Kúria döntésére irányuló határozott kérelem. Több jogszabálysértésre alapított felülvizsgálati kérelemnek valamennyi jogszabálysértés tekintetében

teljesítenie kell az előzőekben bemutatott tartalmi elvárást, ellenkező esetben a tartalmilag fogyatékos felülvizsgálati kérelmet - vonatkozó részében - a Kúria nem vizsgálhatja érdemben. A megsértett jogszabályhelyet a felülvizsgálati kérelemben - amint az az 1/2016. (II. 15.) PK vélemény 3. pontjához fűzött indokolásból is kitűnik - konkrétan, a jogforrás, a paragrafusszám, az esetleges bekezdések és pontok számának megadásával kell megjelölni, követelmény továbbá az is, hogy az így megjelölt jogszabályhely megfeleljen a jogszabálysértés szöveges körülírásának [rPp. 275. § (2) bekezdés, 272. § (2) bekezdés, 1/2016. (II. 15.) PK vélemény].

[20] Az előzőekben kifejtettekre figyelemmel, a felperes által előadott jogszabálysértés szöveges körülírásával összhangban álló, megfelelő jogszabályhelyre hivatkozás nélkül nem vizsgálhatta érdemben a Kúria a felülvizsgálati kérelmet az eljárási szabálysértéssel kapcsolatos részében, amelyet a felperes arra alapított, hogy egyes fellebbezési hivatkozásait (vis maior, elmaradt tájékoztatás, történeti árfolyamgrafika, kockázatelemzés hiánya, 66.000 szerződés teljesítésére képtelen devizahiteles köztudomású ténye) a másodfokú bíróság nem vizsgálta, nem bírálta el. A felperes az ügyben irányadó rPp.-nek az általa előadott eljárásjogi jogszabálysértéshez igazodó, álláspontja szerint sérült részletszabályát - sem az rPp. 213. § (1) bekezdését, sem pedig a 221. §-át - nem jelölte meg. Az előadott jogszabálysértéssel összhangban álló konkrét perrendi rendelkezés megjelölése nélkül, tévesen hivatkozott a perorvoslati kérelem az rPp. 3. § (2) bekezdésében írt alapvető elvre, valamint az ügyben nem alkalmazandó új Pp. szabályára is. Megjegyzi ugyanakkor a Kúria, hogy a jogerős ítélet indokolásából kitűnően a másodfokú bíróság kitért a felperes által hiányolt kérdésekre: annak rögzítése mellett, hogy az elmaradt tájékoztatásnak, a történeti árfolyamgrafika és a kockázatelemzés hiányának a vizsgált lehetetlenülés tekintetében nem tulajdonított jelentőséget, egyúttal rámutatott, hogy a hitelezőknek nem kellett előre látniuk a szerződéskötést követő jelentős árfolyam-emelkedést (6/2013. PJE jogegységi határozat III/3. pont). Az rPp. 275. § (3) bekezdésében foglalt korlátozó rendelkezés értelmében az eljárási szabálysértésre alapított felülvizsgálati kérelem eredményességéhez egyebekben szükséges a jogszabálysértés lényeges kihatása az ügy érdemi elbírálására. Ebből következően amennyiben az ítélet nem tartalmazza a fél tényelőadása egyes elemei félretételének, mellőzésének kifejezett és konkrét okát, ugyanakkor kiderül a határozat indokolásából a bíróság arra vonatkozó álláspontja, hogy az adott jogkérdés vizsgálatához melyek voltak az általa relevánsnak tartott körülmények, nem teszi a határozatot jogszabálysértővé.

[21] Tartalmi hiányosságánál fogva - a megsértett konkrét jogszabályhely megjelölésének elmaradása miatt - nem volt vizsgálható a felülvizsgálati kérelem hivatkozása a bizonyítás nélkül tett ítéleti megállapításra a tájékoztatás megtörténtéről. Megjegyzi

ugyanakkor a Kúria, hogy ilyen tartalmú ítéleti megállapítást a felülvizsgált határozat nem tartalmaz, a másodfokú bíróság az adott kérdés mentén csupán modellezte a lehetséges kereseti és vizsgáladási irányokat.

- [22] A jogerős ítélet indokolásából kitűnően a másodfokú bíróság - a fellebbviteli eljárás korlátai miatt [rPp. 253. § (3) bekezdés] - nem bírálta felül az elsőfokú ítéletet az érvénytelenség megállapítására irányuló másodlagos keresetet elutasító részében. A felülvizsgálati kérelem anélkül irányult a felperes eredeti keresete szerint a felek közti szerződés semmisségének megállapítására, valamint az árfolyamrés tisztességtelen alkalmazása megállapítására, hogy a DH2. tv. 37. § (3) bekezdése alkalmazását, illetve a másodfokú felülbírálat terjedelmét kifogásolta volna. A felperes az ügyben eljáró bíróságok jogi álláspontjához igazodó eljárási szabály megsértésére nem hivatkozott, a megjelölt körben az érdemben nem vizsgált kérdéskörök értékelésének elmaradását nem sérelmezte, ezért felülvizsgálati kérelme vonatkozó részében érdemben ugyancsak nem volt elbírálható.
- [23] A Kúria álláspontja szerint az ügyben eljáró bíróságok jogszabálysértés nélkül értelmezték az rPtk. 312. § (1) bekezdését, tartalmilag vizsgálva a felek közti szerződés érdekbeli, illetve gazdasági lehetetlenülésének lehetőségét egyaránt a tényként megállapítható releváns elemek számbavételével és mérlegelésével. Az adós teljesítését fizikailag kizáró ok hiányában a jogerős ítélet kiterjedt a szerződéskötés utáni árfolyamváltozás hatásának értékelésére aszerint, hogy az adóst terhelő ellenszolgáltatást tőle el nem várhatóan, csak előre nem látott rendkívüli nehézségek vagy aránytalan áldozat árán lehet-e teljesíteni, továbbá arra is, hogy a gazdasági tényezők változása az adós fél részéről viselendő kockázat körébe miként tartozhat bele.
- [24] A jogerős ítélet indokolása szerint az ítélet tábla az árfolyamváltozásra visszavezetett lehetetlenüléssel, a szerződés erre alapított megszűnésével kapcsolatban nem az rPtk. 312. § (1) bekezdésének jogszabálysértő értelmezésével, hanem az ügyben rendelkezésre álló bizonyítékok értékelésével, együttes mérlegelésével alakította ki álláspontját. A felperes ebből következően nem a felülvizsgálati kérelmében megjelölt anyagi jogi jogszabálysértés alapján, hanem a bizonyítékok mérlegelésén keresztül, az rPp. 206. § (1) bekezdésére hivatkozással támadhatta volna az általa jogszabálysértőnek tartott ítéleti következtetést. Az rPp. megjelölt szabályára azonban a felperes nem hivatkozott a felülvizsgálati eljárásban.
- [25] A kifejtettek értelmében a Kúria a jogerős ítéletet az rPp. 275. § (3) bekezdése alapján hatályában fenntartotta.

Záró rész

- [26] Az eredménytelen felülvizsgálati kérelem alapján a felperes köteles megfizetni a II. és III. rendű alperesek ügyvédi munkadíjból álló

felülvizsgálati eljárási költségét az rPp. 270. § (1) bekezdése folytán alkalmazandó rPp. 78. § (1) bekezdése szerint. Az ügyvédi munkadíj áfával növelt összegét a Kúria a kifejtett ügyvédi tevékenység mérlegelésével a bírósági eljárásban megállapítható ügyvédi költségekről szóló 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 3. § (3) és (5) bekezdései, 4/A. § (1) bekezdése alapján határozta meg. A felperes személyes költségmentessége folytán lenem rótt felülvizsgálati eljárási illetéket a 6/1986. (VI. 26.) IM rendelet 13. § (1) bekezdése, 14. §-a szerint az állam viseli.

[27] A Kúria a felülvizsgálati kérelmet az rPp. 274. § (1) bekezdése alapján tárgyaláson kívül bírálta el.

Budapest, 2019. június 13.

Dr. Farkas Attila s.k. a tanács elnöke, Dr. Gáspár Mónika s.k.
előadó bíró, Dr. Tibold Ágnes s.k. bíró

A kiadmány hitelélül: